

Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΑΧΡΑΚΤΗΡΩΝ
(ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)
Πέμπτη 6 Φεβρουαρίου 2020
Διδάσκων: κ. Δημήτρης Κοντοδήμος

Ο Τσέχωφ

Υπήρξε από τους πρώτους συγγραφείς του σύγχρονου θεάτρου και, μαζί με τον Ίψεν, πρωτοπόρος του είδους που ονομάστηκε «ψυχολογικό θέατρο». Οι κωμωδίες του έχουν έναν ιδιαίτερο, εντελώς *sui generis* χαρακτήρα και αποτελούν σήμα κατατεθέν της ιδιοσυγκρασίας του δημιουργού τους. Επιπλέον, ανοίγουν τον δρόμο για το κίνημα του ρεαλισμού στο θέατρο. Τα πρόσωπα δεν επιλέγονται τυχαία, αλλά αντίθετα, το κάθε ένα από αυτά συνιστά ή αποκαλύπτει και από μία σημαντική πτυχή του θεατρικού έργου, διαθέτει τη δικιά του δυναμική και θεωρείται σημαντικός ο ρόλος του για την ανάπτυξη του προβληματισμού που θέλει να μεταδώσει ο συγγραφέας.

Οι ιδιαίτερες κωμωδίες του έχουν εκλεπτυσμένο χιούμορ, όμως τα ψυχολογικά προβλήματα που αναδύονται κατά τη ροή του έργου απορρέουν από δραματικές καταστάσεις. Άλλωστε ο ίδιος αποκαλεί τα θεατρικά του «δραματικές κωμωδίες». Η σκηνοθεσία τους είναι πολύπλοκη και δύσκολη, επειδή, ενώ διέπονται από ρεαλισμό, οφείλουν να διατηρήσουν τον κωμικό τους χαρακτήρα, αποδίδοντας συνάμα τον βαθύ ψυχολογικό προβληματισμό τους μέσα από δραματικές καταστάσεις. Όσοι προσπάθησαν να ανεβάσουν έργα του Τσέχοφ δεν κατόρθωσαν να συνδυάσουν εύκολα και τα δύο στοιχεία (την κωμική πλευρά και το ψυχολογικό δράμα).

Ο Τσέχοφ πολλές φορές απογοητεύτηκε από τις σκηνοθετικές οδηγίες στις παραστάσεις των έργων του, που συχνά δέχονταν τις επιρροές του Στανισλάβσκι, διότι, μην μπορώντας ο σκηνοθέτης να αντιληφθεί τον λεπτό, σχεδόν υφέρποντα σαρκασμό τους, διατάρασσε τη λεπτή τους ισορροπία. Το αποτέλεσμα ήταν να αλλοιώνεται δομικά το έργο, αφού απέβαλλε την κωμική του υφή και του απέμενε μόνο η δραματική εικόνα.

Η αλήθεια είναι ότι η μετάβαση από τον νατουραλισμό στον ρεαλισμό, δηλαδή από την αντικειμενική πραγματικότητα και αλήθεια στη νοητή αλήθεια, με λιγότερα πραγματικά στοιχεία σε σκηνικά και περισσότερο νοερά εικόνες, υπήρξε αρκετά δυσχερής για τον θεατή. Έτσι το κοινό, ενώ από την μία ελάφρυνε από το βάρος του νατουραλισμού, από την άλλη έπρεπε το ίδιο να δημιουργεί τις αληθείς εικόνες οι οποίες προέκυπταν από τα δρώμενα, πράγμα που έπαιρνε κάποιο χρόνο προσαρ-

μογής για να συντελεστεί. Αυτός ήταν και ο λόγος που, αν κάποιος είχε τη φιλοδοξία να ανεβάσει σωστά ένα τσεχοφικό έργο, θα έπρεπε πρωτίστως να διαθέτει άρτια θεατρική παιδεία και άριστη κατανόηση της διαφοράς του νατουραλισμού από τον ρεαλισμό.

Μια από τις πιο κατανοητές και δημοφιλείς κωμωδίες του είναι Η Αρκούδα, όπου ο άξεστος αξιωματικός καταφέρνει τελικά να κλέψει την καρδιά της πλούσιας χήρας, ενώ ταυτόχρονα και ο ίδιος την ερωτεύεται, καθώς γοητεύεται από την εξαίσια και διαφορετική ιδιοσυγκρασία της. Σ' αυτό το μονόπρακτο φαίνεται καθαρά η πρόθεση του συγγραφέα να μεταδώσει υψηλά νοήματα μέσα από ιλαροτραγικές, και συχνά καθημερινές, καταστάσεις, με κεντρικό θέμα την αποδόμηση της τρέχουσας κοινωνικής ηθικής, των επιταγών και των απαγορεύσεων που καταδυναστεύουν το ανθρώπινο υποκείμενο ωθώντας το να κάνει λανθασμένες επιλογές και να δημιουργεί πεποιθήσεις οι οποίες δεν συνεπικουρούν καθόλου στην εξέλιξή του. Αντίθετα, το εγκλωβίζουν υποτάσσοντας τη βούληση και τη φαντασία του, με συνέπεια τελικά να το παγιώνουν στη μιζέρια από την οποία προήλθε.

Εν κατακλείδι, τα έργα του Τσέχοφ συνιστούν πηγή γνώσης της ανθρώπινης φύσης και μπορούν να αγγίξουν κάθε σύγχρονο άνθρωπο, διότι διαθέτουν έναν δυναμικό ρεαλισμό που εκθέτει το ψυχολογικό και εμπειρικό πολύπτυχο της καθημερινής ζωής.